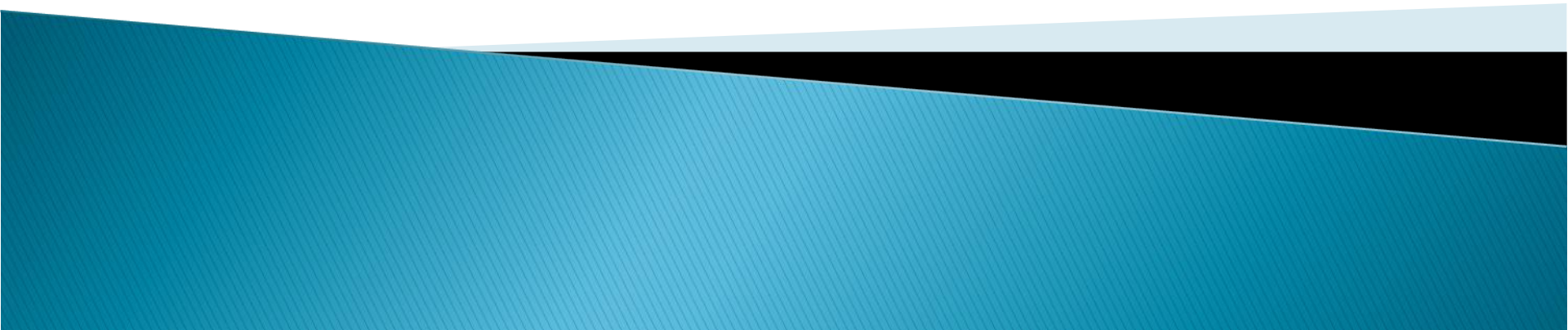

Odovědnostní vztahy při ochraně veřejného zdraví

Jana Dudová

Úvodní poznámky

- ▶ **Právní odpovědnost** je spojována s nepříznivými právními následky vůči tomu, kdo porušil právní povinnost. Jedná se o sekundární povinnost nastupující v důsledku porušení primární právní normy. Deliktní odpovědností lze v obecné rovině rozumět povinnost každého subjektu nést důsledky za své protiprávní jednání nebo porušení obecných povinností uložených právní normou.

Správněprávní odpovědnost

- ▶ vychází primárně ze **správního práva EU**, které je v převážné míře vykonáváno členskými státy.
- ▶ Hlavní odpovědnost za přípravu implementačních rozhodnutí připadá na úrovni Evropské unie zpravidla Komisi.
- ▶ Na evropské správní právo má rovněž velký vliv judikatura Evropského soudu pro lidská práva.

Zákon o ochraně veřejného zdraví (ZOVZ)

- ▶ § 94 odst. 2 vymezuje účastníky správního řízení
- ▶ účastníkem řízení před orgánem ochrany veřejného zdraví o uložení nápravného opatření nebo sankce je pouze osoba, které tuto povinnost stanoví zákon nebo je jí uložena na základě zákona. Účastníkem správního řízení je ve smyslu ustanovení § 94 odst. 3 ZOVZ rovněž osoba, která porušila zákon zejména ve vztahu k protiepidemickým opatřením, dále osoba, která se nepodrobila povinnému očkování, resp. osoba, která může šířit infekční onemocnění.

- ▶ Za nesplnění povinností stanovených ZOVZ, zvláštními právními předpisy nebo na jejich základě vydanými rozhodnutími či opatřeními orgánu ochrany veřejného zdraví, přímo použitelnými předpisy EU a právním předpisem podle § 85 ZOVZ (nařízení KHS), uloží orgán ochrany veřejného zdraví oprávněný vykonávat státní zdravotní dozor fyzické osobě při její podnikatelské činnosti nebo právnické osobě pokutu až do výše 2 milióny Kč. Na řízení podle ZOVZ se vztahuje správní řád, nestanoví-li tento zákon jinak.
- ▶ Při opakovaném nesplnění nebo porušení téže povinnosti ve lhůtě do 3 let může orgán ochrany veřejného zdraví uložit pokutu až do výše desetinásobku uvedených částek. Výnos z pokut je příjmem státního rozpočtu.

Zákon o zdravotních službách

§§ 114 – 118 z. 372/2011 Sb. (ZOZS): správní delikty

- ▶ **§ 114 ZOZS: Přestupek FO**, pokud např. poskytuje ZS bez oprávnění, nesplní oznamovací povinnost, poruší povinnost mlčenlivosti, jako zdravotnický pracovník postupuje v rozporu se ZOZS Sankce za přestupek až do výše 1 mil. Kč
- ▶ **§ 115 a násl. ZOZS : Přestupek PO a FO podnikající, osoby oprávněné provádět hodnocení kvality a bezpečí a poskytovatele ZS.** Sankce až do výše 1 mil. Kč.

Přestupky od 1.7.2017

- ▶ K 1. 7. 2017 nabývá účinnosti nová přestupková úprava, charakterizovaná zásadními změnami. Tu představuje zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, dále zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. Tato má dle ambicí důvodové zprávy zajistit jednotnou a komplexní právní úpravu základů správněprávní odpovědnosti fyzických, právnických a podnikajících fyzických osob spolu s právní úpravou specifického řízení k uplatnění správněprávní odpovědnosti.

Přestupky od 1. 7. 2017

- ▶ § 11 z. 251/2016 Sb.
- ▶ **Přestupek na úseku zdravotnictví**
- ▶ (1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že úmyslně zmaří, ztíží nebo ohrozí poskytnutí zdravotní služby.
- ▶ (2) Právnícká nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že zmaří, ztíží nebo ohrozí poskytnutí zdravotní služby.
- ▶ (3) Za přestupek podle odstavce 1 nebo 2 lze uložit pokutu do 100000 Kč.

Přestupky od 1. 7. 2017

- ▶ Správní orgán je povinen zahájit řízení o každém přestupku, o kterém se dozví (povinnost zjišťování a projednávání přestupků). Postupuje v řízení z moci úřední (§ 78). Jedná se o projev zásady legality, oficiality. Subsidiárně se k zákonu č. 250/2016 Sb. použije správní řád, konkrétně úprava zahájení řízení.

Občanskoprávní odpovědnost

- ▶ § 2900 NOZ: vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, **aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo vlastnictví jiného**. Toto ustanovení vyjadřuje obecnou prevenční povinnost, jež se vztahuje na všechny účastníky občanskoprávních vztahů. Jde o závaznou právní povinnost každého dodržovat nejen povinnosti uložené právními předpisy a povinnosti převzaté smluvně, ale (i bez konkrétně stanoveného pravidla chování) počínat si natolik obezřetně, aby jednáním či opomenutím nevznikla nedůvodná újma.

Náhrada škody na zdraví – souvislosti

- ▶ § 2911 NOZ: způsobí-li škůdce poškozenému škodu porušením zákonné povinnosti, má se za to, že škodu způsobil z nedbalosti.
- ▶ § 2925 NOZ: škoda způsobená provozem zvláště nebezpečným
- ▶ § 2939 – 2943 NOZ: škoda způsobená vadou výrobku
- ▶ § 2951 NOZ: škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích.

Náhrada škody na zdraví

- ▶ § 2956 NOZ: vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu (typicky osobnostní práva), nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil. Jako nemajetkovou újmu odčiní i duševní útrapy.
- ▶ § 2957 NOZ: ...vezme se rovněž v úvahu obava poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, pokud takovou obavu hrozba či jiná příčina vyvolala.

Náhrada škody na zdraví a usmrcení

- ▶ § 2958 NOZ: škůdce odčiní újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy. Vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění.
- ▶ 2959 NOZ: při usmrcení nebo zvláště závažném ublížení na zdraví odčiní škůdce duševní útrapy manželu, rodiči, dítěti nebo jiné osobě blízké peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení.
- ▶ Nelze-li výši náhrad takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.

Náhrada škody na zdraví a usmrcení

- ▶ § 2960 NOZ: škůdce hradí též účelně vynaložené náklady spojené s péčí o jeho osobu nebo jeho domácnost tomu, kdo je vynaložil
- ▶ § 2961 NOZ: náklady pohřbu
- ▶ § 2962 a násl. NOZ: peněžité dávky
- ▶ Náhrada za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti poškozeného se hradí peněžitým důchodem ve výši rozdílu
- ▶ § 2968 NOZ: je-li pro to důležitý důvod a žádá-li o to poškozený, přizná soud poškozenému místo důchodu odbytné

- ▶ Ve smyslu rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 10. srpna 2010 sp. zn. 21 Cdo149/2009 zdravotní stav poškozeného lze pro účely odškodnění ztížení společenského uplatnění považovat za ustálený až po skončení kontinuálně probíhající léčby předpokládaného vývoje následků zdravotního poškození.

Environmentální vlivy

- ▶ Poškozený se např. domáhá náhrady za poškození svého zdraví nebezpečnými látkami, které unikly z konkrétního provozu (a nepůjde přitom o pracovněprávní vztah s tímto provozovatelem zdroje znečištění).
- ▶ Kauzální nexus?

Trestněprávní odpovědnost

dle z. 40/2009 Sb. TZ

- ▶ zpřísňuje se trestní ochrana života a zdraví člověka (včetně vyšší trestní sazby za neposkytnutí pomoci podle ustanovení § 150 TZ nebo za trestné činy spočívající v usmrcení a ublížení na zdraví z nedbalosti).
- ▶ trestní zákoník je založen na zásadě subsidiarity trestní represe vyjádřené výslovně v ustanovení § 12 odst. 2 TZ, podle něhož trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.

Vybraná ustanovení TZ

- ▶ Trestněprávní odpovědnost při ohrožení zdraví nepříznivými environmentálními vlivy může vzniknout zejména za situace, kdy jsou lidé vystaveni nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví v důsledku požáru, povodně, škodlivého účinku výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných obdobně nebezpečných látek nebo sil nebo jiného obdobně nebezpečného jednání.
- ▶ V intencích ustanovení §§ 272 a 273 TZ lze kvalifikovat úmyslné nebo nedbalostní jednání směřující ke shora uvedeným ohrožením zdraví lidí jako obecné ohrožení.

Poskytnutí lékařské pomoci – vliv na kvalifikaci TČ

- ▶ ublížení na zdraví versus těžká újma na zdraví
- ▶ Těžká újma na zdraví je ve smyslu ustanovení § 122 TZ definována jako vážná porucha zdraví nebo jiné vážné onemocnění, které mají za následek taxativně vyjmenované skutečnosti. Hodnocení jednotlivých vážných poruch zdraví vychází z řady judikатурních rozhodnutí soudů.
- ▶ Rozdíl mezi ublížením na zdraví a těžkou újmou na zdraví spočívá v tom, že při těžké újmě na zdraví musí jít o vážnou poruchu zdraví nebo vážné onemocnění, které poškozený pociťuje jako citelnou újmu v obvyklém způsobu života, což vyplývá i z výčtu následků charakterizujících těžkou újmu na zdraví a dále v okolnosti, že porucha na zdraví musí trvat delší dobu. V soudní praxi je již vžitou a uplatňovanou hranicí pro „delší dobu trvající poruchu zdraví“ doba 6 týdnů.

Příklad

- ▶ V chemickém závodě došlo k havárii a úniku nebezpečných látek do ovzduší. Pan Z. si stěžuje na zhoršené zdraví a zejména respirační potíže, které dává do souvislosti s expozicí nebezpečnými látkami obsaženými v ovzduší v důsledku havárie. Zároveň chce uplatnit nárok na náhradu škody v důsledku úhynu hospodářských zvířat.
- ▶ Odpovědnost občanskoprávní
- ▶ Odpovědnost správněprávní
- ▶ Odpovědnost trestněprávní